

Çagalarda kelle beýnisinde täze döreme keselleri, pediatrik onkologiýanyň iň möhüm meseleleriniň biridir. Bu çişler, çagalaryň merkezi nerw ulgamynda ýüze çykýan neoplazmalaryň dürli görnüşlerini öz içine alýar we olaryň diagnozy, bejergisi we prognozy dürli faktorlara baglydyr.

Pediatrik beyin çişleri, ähli çagalyk çişleriniň takmynan 20%-ini emele getirýär. Bu çişler, glial we neýronal çişler ýaly iki esasy topara bölünýär. Glial çişler, astrositomalar we ependimomalar ýaly görnüşleri öz içine alýar, neýronal çişler bolsa gangliogliomalar we medulloblastomalar ýaly görnüşleri öz içine alýar. Çişň histologiýasy, ýerleşşi we demografik maglumatlar, bu neoplazmalaryň ýüze çykma we prognozyňa täsir edýär.

Çagalarda beyin Çişleriniň diagnozy, köplenç kliniki, radiografik we molekulýar maglumatlaryň utgaşdyrylmagy bilen goýulýar. MRI we CT skanerlari, çişň ýerleşşini we ululygyny anyklamakda möhüm orun tutýar. Molekulýar genetika we bio-molekulýar barlaglar, çişň görnüşini we agressiwligini kesgitlemekde kömek edýär.

Bejergi usullary, çişň görnüşine we ýerleşşine baglylykda üýtgeýär. Hirurgiýa, radioterapiýa we himioterapiýa, köplenç ulanylýan bejergi usullarydyr. Käbir ýagdaýlarda, molekulýar barlaglar esasynda şahslaşdyrylan bejergi usullary hem ulanylýar.

Çagalarda beyin çişleriniň prognozy, çişň görnüşine we agressiwligine baglydyr. Mysal üçin, diffuz intrinsik pontin gliomalar (DIPG), pes prognozy bilen tanalýar we bejergisi kyn bolýar. Beýlekiler, has gowy prognoz bilen has gowy bejergi netijelerini görkezýär.

Geljekki gözlegler, bu çişleriň biologiýasyny has gowy düşünmek we has täsirli bejergileri ösdürmek üçin dowam edýär. Molekulýar genetika we bio-molekulýar barlaglar, şahslaşdyrylan bejergi usullarynyň ösdürilmegine kömek edýär we bu ugurda uly mümkinçilikler açýar.

Sahit ANNANEPESOW

**Myrat Garryýew adyndaky Türkmenistanyň Döwlet lukmançylyk
uniwersitetiniň Nerw keselleri we neýrohrurgiýa
kafedrasynyň müdiri**